

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Sectio VII. De Dispensatione à Legibus Ecclesiasticis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

excludit extranea, quòd cuncta ad ipsum pertinentia concludit. *Clementinà* 1. *exivi* §. 3. *Cùm igitur. med.* De Verb. signif. LIB. V. TIT. XI. Cap. 1.

Cætera, quæ interpretationem Legum spectant; collecta habes in Sect. præced. & in Tit. de Verb. Signif. His præterea addenda, quæ sequuntur.

XIV. In Statutis Canonorum numerum præfigentibus, subintelligenda conditio, nisi ita accreverint reditus, ut plures honestè sustentari possint. *C. 9. de Constitut.*

XV. Statuta pœnalia contra Contumaces, quibus privantur juribus, quibus gaudent illorum Socii, sine determinatione Temporis, restringenda ad illud, quo Mandatis parere offerunt. *C. 11. ibid.* etiam si juramento sint confirmata, ideòque post satisfactionem congruam, iterum ad fruitionem jurium, quibus privati fuerunt, admittendi sunt.

Ratio hujus interpretationis, est quod causâ cessante, cessat effectus, contumacia autem fuit causa privationis incurse, debet ergò cessare pœna cum cessatione contumaciæ; mensuranda enim est pœna delicto, delictum non durat cessante contumaciâ, ideòque pœna quoque cessare debet. Ita *Gonzalez.*

XVI. Constitutiones ambiguae, etiam in re favorabili, extendi non debent ad præteritum *C. 13. de Constitut.* Id docet exemplo suo *GREGORIUS IX.* cùm interpretans Constitutionem, quâ jusserat, ut in perceptione Portiones majores præferrentur aliis, declarat in præterito locum non habere, quamvis maximè favorabilis esset.

XVII. Quandò Legislator utitur his verbis, *Volumus, Nolumus* in Constitutionibus, quibus explicat Jus Naturale; hæc verba idem hic significant, quod *Declaramus*, ideòque hæc Constitutiones præteritum, ut futurum, contingunt.

Hujus generis est Caput 2. de Constitut. in VI. ubi *BONIFACIUS* ait, se nolle, ut Constitutiones ligent Ignorantes; hoc enim est Juris Naturalis verantis, ne Quis ad impossibile obligetur, qualis est adimpletio Legis ignota.

SECTIO VI.

De Revocatione, Derogatione, ac Cessatione Legum.

I. **P**RO Subjectorum utilitate revocandæ sunt Leges & in melius commutandæ. in VI. de Sent. Excom. Cap. *Alma. init.*

II. Ratio postulat, ut illis, quæ benè constituta sunt, contrariis Ordinationibus non detrahatur. *CONC. TRIDENT. Sess. XXV. Decreto de Reformatione* Cap. 5. *init.*

III. Anteriora Jura, cùm per novum immutata non fuerunt, debent observari. in VI. de Electione. Cap. *Constitutio.* LIB. I. TIT. VI. Cap. 41.

IV. Lex Superioris per Inferiorem tolli non potest. *CLEMENTINARUM de Electione. Cap. Ne Romani. post init.* LIB. I. *CLEMENTINARUM* TIT. III. Cap. 2.

V. Lex tollens Statuta, non tollit Pacta, vel Privilegia, nisi de eis faciat mentionem. in VI. de Electione. Cap. *Quia sæpè. §. Nos ipsorum.* Eruitur ex *GLOSSA* LIB. I. TIT. VI. Cap. 40. & ex *C. 1. de Constitut. in VI.* quia Pacta & Privilegia sunt quid facti; & iis, quæ sunt facti, non derogat Lex nova sine illorum expressa mentione.

VI. Constitutio Posterior Generalis, Priorem directè contrariam, quamvis de ipsâ mentionem non faciat, revocare noscitur. in VI. de Fide & Summâ *Trinit.* Cap. *Licet Romanus* LIB. I. TIT. I. Cap. 1. idque, quia Conditor omnia Jura in scrinio pectoris sui habere censetur.

VII. Constitutio Posterior non derogat Statutis, aut Consuetudinibus Particularibus; dum tamen sint rationabilia, nisi expressè in eâ caveatur, utpotè

Tom. I.

quæ, cùm sint facti, & in facto consistant, à Conditorè probabiliter ignorari possint. *ibidem.*

VIII. Qui Jurisdictioni præest, si, cùm vellet statuere, prohibitus sit, nec effectum Decretum habuit; cessat Edictum. *CAUSA XXXIII. QUÆST. III. de Pœnit. Dist. I. Cap. 17. Hæc. init.*

IX. Quod Necessitas pro remedio reperit, cessante necessitate debet utique cessare. *CAUSA I. QUÆST. VII. Cap. 7. Quod pro. §. quod.*

SECTIO VII.

De Dispensatione à Legibus Ecclesiasticis.

I. **P**ER importunitatem nimiam non concedenda multoties conceduntur, & per ambitionem plurimam extorquentur. in VI. de Concessione *Præb.* Cap. *Detestanda. §. Sanè.* LIB. III. TIT. VII. Cap. 2.

II. Multa sunt, quæ Dispensationem inducere videntur; Litterarum Scientia, Morum honestas, vitæ Virtus, & fama Personæ. *De Electione. Cap. innovat* LIB. I. *DECR. TIT. VI. Cap. 20.*

III. Faciliùs dispensatur cum aliquo, ut ad majorem transeat Dignitatem, quàm ad parem vel minorem, propter majorem utilitatem. *De translatione Episcopi* Cap. *Licet* LIB. I. *DECR. TIT. VII. Cap. 4.*

IV. Dispensatur cum iis, qui in aliis Ecclesiæ Servitiis valdè utiles fuerint. *De atate & qualitate Ordinandorum. Cap. Quæris.* LIB. I. *DECR. TIT. XIV. Cap. 6.*

V. Non dignus est, qui Ecclesiæ benignitatem facilè experiatur, cujus salubria Præcepta temerè contempnit. *CONC. TRIDENT. Sess. XXIV. de Reformatione Matrimonii. Cap. 5. med.*

VI. Dispensationes extrâ Romanam Curiam committantur Ordinariis illorum, qui eas impetraverint. *CONC. TRIDENT. Sess. XXII. de Refor. Cap. 1. init.*

VII. Sciant Universi, Sacratissimos Canones exactè ab omnibus, & quoad ejus fieri poterit, indistinctè observandos. *CONC. TRIDENT. Sess. XXV. de Reformatione* Cap. 18.

VIII. Si urgens justaque ratio & major quandòque utilitas postulerint, cum aliquibus dispensandum esse; id, causâ cognitâ, ac summâ maturitate, atque gratis, à quibuscumque, ad quos Dispensatio pertinebit, erit præstandum. *ibid.* Cap. 18.

IX. Aliter facta Dispensatio, subreptitia censeatur. *ibid.* Cap. 18. *fin.*

X. Si per Priores Litteras cum aliquibus Clericis Episcopus dispensaverit, Dispensatio illa P. steriorum Litterarum intuitu non debet irritari. *De Filiis Prasbyter. Cap. Ex tuâ. §. Super.* LIB. I. *DECR. TIT. XVII. Cap. 9.*

XI. Quamvis misericordiæ intuitu, magnâque necessitate cogente, aliquam Dispensationem constituat Sedes Apostolica; nullum tamen præjudicium Sacris Canonibus fieri vult: sed obtineant proprium robur, & cessante necessitate, illud quoque cesset, quod pro necessitate factum est. *CAUSA IX. QUÆST. I. Cap. 5. §. 4. Quamvis. init.*

XII. Ubi Multorum strages jacet, ibi substrahendum est aliquid Severitati, ut addatur ampliùs Charitati. *ibid. fin.*

XIII. Utilitas & necessitas quantum ad Dispensationem parificantur. *Cap. 4. de Atate & qualif. GLOSSA* colligit.

XIV. In Dispensationibus causa necessitatis & utilitatis inspicit debet. *Cap. 14. de Sent & Re Jud.*

XV. Nobilitas & necessitas æquiparantur in Dispensationibus. *Clement. unic. de Baptismo.*

XVI. Ubi nulla perurget necessitas, Constituta Patrum inviolata servantur. *JOANNES VIII. in Epist. relata* *CONC. TOM. VIII. p. 1454.*

XVII. Favor Fidei, & publica utilitas attendi debent in Dispensationibus. *C. 15. Qui Filii sint legitimi.*

¶ 2

XVIII. Necef-

XVIII. Necessitas vel Pietas non est sub Lege. C. 5. de Feriis.

XIX. Necessitas Legem non habet. *Can. sicut de Confecrat. Dist. I. C. 11. Consuetudo non subiacet Legi. C. 2. de Observat. Jejun. Quod non est licitum in Lege, necessitas facit licitum. C. 4. de Reg. Jur.*

XX. Si in dando quod majus est facilis fuit Caritas, fit facilius in concedendo quod minus est, sancta Largitas. *Can. 1. CAUS. XVI. QUÆST. I.*

XXI. Quæ pro tempore certarum remissa sunt consideratione causarum, antiquis deinceps custodienda sunt Regulis. *CAUS. I. QUÆST. VII. Can. 20. post med.*

XXII. Elapso tempore, quo durat Dispensatio, tenetur Quis Juri Communi se subicere, alioquin incurrit pœnas à Jure statutas. C. 34. de Elect. in VI.

XXIII. Dispensatio non reddit licitum quod erat illicitum. C. 54. de Elect. GLOS. in verbo retinere, quod restringendum ad Dispensationem invalidam.

XXIV. Publicè expedit, Legis vinculum quandoque relaxare, ut plenius, eventibus casibus & necessitatibus, pro communi utilitate satisfiat. C. 18. Sess. XXV. de Refor.

XXV. Frequentius Legem solvere, exemploque potius, quam certo Personarum, Rerumque delectu, Petentibus indulgere, nihil aliud est, quam unicuique ad transgrediendas Leges aditum aperire. *ibid.*

XXVI. Discretio noscitur esse omnium Virtutum Mater. C. 1. de Offic. Custod.

XXVII. Utilius Scandalum nasci permittitur, quam Veritas, seu Jus Commune, indispensabile relinquatur. C. 3. de Reg. Jur. juncta Gloss.

XXVIII. Per Constitutionem factam à Prædecessore, non admittitur Successoribus dispensandi facultas. C. 20. de Elect.

XXIX. Aliquando cum eo, qui peccat, dispensatur, cum eo verò, qui non peccat, non dispensatur. C. 6. de Bigam.

Ceteræ Regulæ circa Dispensationes, quæ plurimæ supersunt referendæ, colliguntur in *Traçtatu speciali de Dispensationibus*, *Traçtatu de Jurisdictione Ecclesiastica* annexo veluti illius appendice. Quæ autem hic relatæ sunt, sufficere videntur ad ea, quæ scitu necessaria circa Dispensationes in genere consideratas, prout nunc duntaxat spectantur, docenda, probandaque.

SECTIO VIII.

De Potestate ferendi & mutandi Leges.

I. Extrà territorium Jus dicenti non paretur impunitè. *in VI. de Constitutionibus Cap. Ut Animarum Lib. I. Tit. II. Cap. 2.*

II. Prædecessor nullum Successoribus potest præjudicium afferre, qui pari imò eadem potestate functuri sunt. *de Elect. Cap. Innovit Lib. I. DECR. Tit. VI. Cap. 20.*

III. Non habet imperium Par in Pare. *ibid.*

IV. Lex Superioris per Inferiorem tolli non potest. *CLEMENT. Ne Romani in. de Elect. Lib. I. CLEMENT. Tit. III. Cap. 2.*

V. Novis morbis nova convenit antidota præparari. *Appendice CONC. LATER. Parte 23. Cap. 5. fin. Idem habetur. C. 5. de Juram. Calumn.*

VI. Non debet reprehensibile iudicari, si Canonum Conditor, Canones à se vel à suis Prædecessoribus editos, vel aliqua in eisdem contenta Canonibus, revocare, modificare vel suspendere studeat, si ea obesse potius viderit, quam prodesse. *Extravaganti JOANNIS XXII. Quia nonnumquam de Verb. significatione. Cap. 2. In. it.*

VII. Contrà diversa experimenta morborum, varia convenit medicamenta invenire. *ibid. Cap. 6.*

VIII. Supervenientibus novis morbis novas expedit invenire medicinas. *Appendice CONCILII LATER. Parte 31. Cap. 6.*

IX. Non debet reprehensibile iudicari, si secundum varietatem Temporum, Statuta quandoque varientur Humana, præsertim, cum urgens necessitas vel evidens utilitas id exposcit. *ibid. de Consanguinitate Cap. Non debet. LIB. IV. DECR. Tit. XIV. Cap. 8.*

X. Plerumque pariunt Novitates discordiam; præsertim, dum ab eo quod diu æquum visum est, per novam Constitutionem receditur; nec quare recedatur, utilitas evidens vel alia causa subest. *EXTRAVAGANTIUM COMMUNIUM Privilegiis. Cap. Inter cunctas. S. 1. Sanè fin. LIB. V. Tit. de Privilegiis. Cap. 1.*

XI. Quis aut Leges Principum, aut Regulas Patrum, aut Admonitiones Modernas dicit debere contemni, nisi qui impunitum sibi tantum æstimet transire commissum. *DIST. LIV. Cap. 11. Quis aut Leges.*

XII. Decessorum Statuta sicut legitima & justa Successorem custodire convenit. *CAUSA XXV. QUÆST. II. Cap. 19. Decessorum.*

XIII. Debet verò Successor Statuta malè facta corrigere. *ibid. fin.*

XIV. Justitiæ ac rationis ordo suadet, ut qui sua à Successoribus desiderat Mandata servari; Decessoris sui voluntatem & Statuta custodiat. *ibid. & CAUSA XXV. QUÆST. I. Cap. 25. Justitiæ.*

XV. Verbum *Satuit* Legem perfectam non ceptam significat. *CAUSA XXXIII. QUÆST. III. de Penit. Dist. I. Cap. 17. Hac. fin.*

XVI. Superior Reum se antè conspectum Divini Judicis noverit esse, qui nititur utiliter finita rescindere, ac roborata quolibet ausu violare. *CAUSA XXXV. QUÆST. IX. Cap. 2. Loci. post in. it.*

XVII. Si Superior ea, quæ malè usurpantur, negligenter omittit, excessus viam procul dubio aliis aperit. *ibid. fin.*

XVIII. Bonis Sacerdotum Moribus est inimicum, niti quempiam quacumque rationis excusatione, & quæ benè ordinata sunt rescindere, & exemplo suo docere ceteros sua quandoque post se Constituta dissolvere. *CAUSA XXV. QUÆST. II. Cap. 7. Institutionis. fin.*

XIX. Aliquando statuitur, ut Constitutio singulis annis in Communi Audientiâ aliquorum recitetur. *de Locato & Conducto. Cap. Ex Rescripto. fin. LIB. III. DECR. Tit. XVIII. Cap. 1.*

XX. Necessè est vigilantissimè providere repulso tempore, ut quicquid ab antiquis Patribus statutum de tramite Canonico quarumdam Personarum temeritate cernitur immutatum, revocetur in statum pristinum, ut possint malè admittà corrigi, & non admittenda damnari. *CONCIL. TURONENSE II. an. 567. in Præfat. Tom. V. CONCIL. p. 852.*

XXI. Magna est in severitate Pietas, per quam tollitur peccandi facultas: nam ubi infana Libertas generat vulnera, Sacerdotalis Districtio dat medelam. *ibid.*

XXII. Cessante causâ cessat effectus. *De Appellationibus. Cap. Cùm cessante. Lib. II. DECR. Tit. XXVIII. Cap. 60. in. it. & de voto. Cap. Magna. S. ult. laborem. Lib. III. DECR. Tit. XXXIV. Cap. 7.*

XXIII. Cessante prohibitione cessat effectus. *De Consanguinitate. Cap. Non debet S. Cùm igitur. Lib. IV. DECR. Tit. XIV. Cap. 8.*

XXIV. Generaliter omni Constitutioni derogandum est, quæ absque mortali peccato non potest observari. *De Præscriptionibus. Cap. Quoniam S. Cùm generaliter Lib. II. DECR. Tit. XXVI. Cap. 20. quod est ult.*

XXV. Quod pro necessitate temporis statutum est, cessante necessitate debet utique cessare. *CAUSA I. QUÆST. I. Cap. 41. Quod pro in. it. & CAUSA IX. QUÆST. I. Cap. 5. Ordinationes. S. ult. Quis, med.*

XXVI.